

Heikki Roiko-Jokela

HIPPOKSEN VAIHEET

Jyväskylän Hippoksen urheilukeskuksella on pitkät perinteet. Nimensä mukaisesti alueen päälajina oli vuodesta 1913 lähtien raviurheilu. Vasta Killerjärven raviradan valmistuttua vuonna 1974 hevosurheilu siirtyi pois Hippokselta. Nimi jäi kuitenkin elämään: kuten Tampereen Hakametsästä, Rauman Äijänsuosta tai Hyvinkään Pihkalasta, on myös Hippoksesta muodostunut käsite, joka tunnetaan ympäri Suomen.

Nykyisin Hippos on urheilukeskus, joka tarjoaa kilpaurheilijoille laadukkaat harjoitteluolot sekä palvelee kymmenien eri lajien kuntoilijoita. Myös penkkiurheilijoilla on mahdollisuus seurata kotimaisia ja kansainvälisiä huipputason pelejä ja kilpailuja ympäri vuoden. Toisaalta alueella sijaitsevassa liikuntalaboratoriossa tehdään korkeatasoista urheilutieteellistä tutkimusta. Hippos on esimerkki nykyurheilun tilasta: yksittäisen lajin harrastuspaikasta on kehittynyt monipuolinen tiede-, kulttuuri- ja urheilukeskus.

Hipposradan rakentaminen

Köyhälammen rannan ympärys - nykyinen Hippoksen alue - oli aina 1900-luvun alkupuolelle saakka luonnontilaista suomaastoa. Alue oli kaupungin omistama, mutta sen hyödyntäminen esimerkiksi rakennustarpeissa oli kannattamatonta. Alueen upottava suomuta kelpasi lähinnä ympäröivien peltojen maanparannusaineeksi. Syksyisin lammen ympärys oli kuitenkin vilkkaan mielenkiinnon kohteena: alueen lukuisat suoaudat tarjosivat sorsille hyviä pesimäpaikkoja - ja houkuttelivat lukuisia metsästäjiä koettamaan onneaan.

Suomessa ravikilpailut olivat siirtyneet vähitellen vuosisadan vaihteessa järvien jäältä raviradoille. Myös Jyväskylässä seurattiin kehitystä. Keski-Suomen Hippos ry. vuokrasi 1910-luvulla kaupungilta Köyhälammien ranta-alueen raviradaksi. Radan rakentamiseen kaupunki ei osallistunut, vaan rata oli tehtävä talkootöin. Merkittävänä työvaiheena on mainittava

radan pohjan rakentaminen. Tavoitteena oli saada radasta joustava ja kimmoisa. Rakennuspohjan ollessa suota oli tavoitteen saavuttamiseksi laitettava raviradan pohjalle loputtomasti alueen pajuista "kudottuja" mattoja ja ristikoita sekä ajettava niiden päälle kuormittain kovaa sora-
maata. Jyväskylän seudun hevosten uutteran työn tuloksena ja pankkilainan turvin ravirata valmistui vuonna 1913.

Ravirata oli valmis - oli aika keksi alueelle nimi. Luonteva ratkaisu oli Hippos-rata: termi "hippos..." on kreikkaa ja merkitsee hevosurheilua. Toisaalta Turkuun oli jo 1800-luvun lopulla rakennettu ensimmäinen Hippos, joten termistä oli tullut yleiskäsite raviradoista puhuttaessa.

Yleisurheilua

Hippos kiinnitti pian myös Jyväskylän urheilupiirien huomion mahdollisesti soveliaana urheilukentän paikkana. Aiemmin yleisurheilua oli harrastettu mm. Puistokadun koulun ja lyseon pihalla. Toiminnan laajentuminen johti kuitenkin vaatimuksiin urheilukentän rakentamisesta, ja niinpä vuonna 1913 perustettu urheilukenttätöimikunta pyysi Keski-Suomen Hippos yhdistykseltä oikeutta käyttää raviradan aluetta urheilukenttänä. Hippos-yhdistys suostuikin ehdotukseen ehdolla, että mahdollisten kilpailujen järjestämisestä oli maksettava vuokraa. Sen sijaan harjoittelu sovittiin kaikille vapaaksi.

Hippoksen ajasta muodostui yleisurheilulle luovan toiminnan ajanjakso: seurat harjoittelivat kentällä monikymmenpäisinä joukkoina ja sunnuntaisin harjoituksissa saattoi kulua kokonainen päivä. Eväspaketit olikin syytä ottaa mukaan. Urheilu ei tällöin ollut aina totista kilpailua, vaan leikki ja rehti kisailu olivat päätarkoituksena. Hippoksen aikaiset muistot toivatkin aikalaisten mieliin erinomaisen sopu- ja toverihengen.

Hippoksella järjestettiin myös lukuisia yleisurheilukilpailuja, jotka keräsivät varsin runsaasti sekä osanottajia että katselijoita. Huumoria ei näistä kilpailuista yleensä puuttunut - siitä piti huolen Hippos-radan soinen maasto: kiekon, keihään taikka moukarin lentäessä sektorin ulkopuolelle suonsilmäkkeet yleensä imaisivat sen sisäänsä. Voi vain arvailla, millaisia "aarteita" Hippos-alueen pohjalle on vuosikymmenten varrella kätkeytynyt!

Yleisurheilun aika jäi Hippoksen historiassa lyhyeksi. Se oli maakunnan keskeisimpiä kilpailunäyttämöjä vain vuoteen 1926 saakka, jolloin Jyväskylän Harjulle valmistui uusi urheilukenttä. Hippos-rata oli pitkään ehdolla myös uuden urheilukentän sijoituspaikaksi Harjun ja Mattilanniemen ohella, mutta kaupunginvaltuusto päätti kokouksessaan 6.4.1923 rakentaa urheilukentän Harjulle urheilijoiden toivomuksen mukaisesti. Syynä tähän oli ilmeisesti se, että Keski-Suomen Hippos ry. oli vaatinut Hippos-radan hallintotoimikunnalle - jossa sillä itsellään oli jäsenenemistö - oikeuden päättää kentän vuokrauksesta ja käytöstä. Kaupunkilaisten urheiluharrastus oli kuitenkin paisunut niin suureksi, että kentän tarve oli lähes jokapäiväinen. Ongelmia olisi siis kentän käytön suhteen saattanut ilmetä.

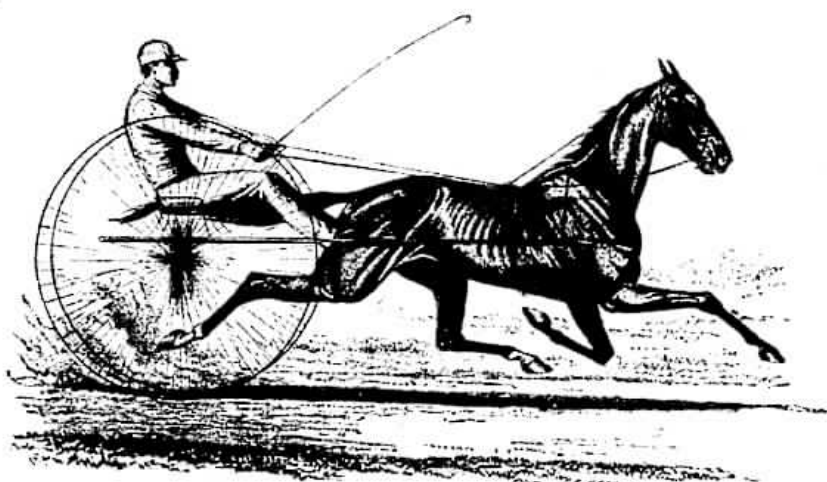
Ravikilpailuista luistelijoihin

Yleisurheilijoiden siirryttyä Harjulle Hipposta käytettiin aina toisen maailmansodan syttymiseen saakka lähes yksinomaan ravikilpailujen pitopaikkana. Radan vierelle valmistui nopeasti pieni katsomo ja vahtimestarin asunto. Hevoskilpailut vetivät alueelle ajan mittapuun mukaan paljon katsojia ja tarjosivat samalla viihdettä alueen läheisyydessä asuville.

Hippos-radan suoperäinen maasto aiheutti jatkuvasti vaikeuksia ravikilpailujen järjestäjille. Suo "eli" ja kulutti vuosien mittaan pohjauksia: rata saattoi paikoitellen olla yllättävän pettävä. Muistitiedon mukaan oli kerrankin kesken loppukirikamppailun hevosen jalka uponnut radan läpi. Syntyneitä koloa mitattaessa oli nelimetrisen seiväs kadonnut syvyyksiin. Mahdollisuuksia radan korjaamiseen ei kuitenkaan ollut. Aluehan oli kaupungin vuokramaata ja 1930- ja 1940-luvuilla oli ilmennyt aikomuksia kaavoittaa Hippos ja sen ympärys asuntoalueeksi. Onneksi näin ei kuitenkaan käynyt, vaan Hippos-radan annettiin toistaiseksi jäädä paikalleen. Raviradan lakkauttamista ja alueen kaavoitusta perusteltiin innokkaasti toteamuksella, ettei kaupunki voisi sivistyä raviradan ollessa keskustan läheisyydessä.

Talvisin Hippoksen käyttö oli vähäistä. Tosin Hippoksen välittömässä läheisyydessä olevan Köyhälammen jäällä oli luistelijoita ja käytet-

tiinhan Hippostakin toisinaan hiihtokilpailujen lähtö- ja maalipaikkana, mutta talviurheilutoiminnan painopisteet olivat kuitenkin kaupunkilaisten suosikit Harju, Jyväsjärvi ja Taulumäki.

Hippoksen alue rakennettiin aluksi raviradaksi. Kuvan kaltaiset ajopelit olivat tuolloin käytössä. Kuva: Suomen Urheilumuseon valokuva-arkisto.

Sotia edeltävänä aikana Hippos oli usein myös markkinapaikkana ja hevos- ja karjanäyttelyalueena. Tästä lienee osaltaan johtunut se, että sotavuosina Hippos toimi maakunnan sotapalvelukseen lähtevien hevosten jakopaikkana. Aluehan oli tähän tarkoitukseen sangen sovelias: sijaitsihan se lähellä keskustaa ja oli erotettu muusta ympäristöstä lauta-aidalla.

Urheilupuistosuunnitelma

Sotavuodet rasittivat Hippoksen urheilutoimintaa, mutta jatkosodan päätyttyä uusien urheiluseurojen perustaminen ja uusien lajien mukaantulo vilkastuttivat kaupungin urheiluelämää. Voidaankin sanoa, että 1940-luvun lopulla Jyväskylässä alkoi uusi vaihe urheiluhistoriassa. Kaupungin

rahallinen tuki urheilulle kasvoi, toimikuntia asetettiin tutkimaan liikunta-toimen kehittämistä, alkoi vilkkaan urheilupaikkarakentamisen sekä toisaalta kunnostustyön kausi. Kaupunginhallitus myönsikin kokouksessaan 10.5.1948 Jyväskylässä olevan kova puute urheilupaikoista. Tämän vuoksi urheilu- ja rakennuslautakunnille annettiin tehtäväksi muodostaa toimikunta, jonka oli määrä valmistella kaupunginhallitukselle ehdotus tarvittavien urheilupaikkojen tärkeysjärjestyksestä ja rakennuskustannuksista.

Toimikunnan suunnitelma valmistui jo samana vuonna. Sen päälinjoina olivat Harjun urheilukentän peruskorjaus, Nisulan harjoituskentän rakentaminen ja nykyaikaisen uimalaitoksen rakentaminen Tuomiojärvelle. Oman kokonaisuutensa muodosti Hippoksen alue: se oli perinteisesti tunnettu liikunnan keskuspaikkana raviratana, mutta nyt kaupungissa oli suuri puute pallokentistä. Tähän saakka jalkapalloa oli pelattu Harjulla sekä Puistokadun koulun pihalla, mutta kenttävuoroista oli jatkuvasti pulaa. Kaupunki järjesti tilapäisen pallokentän Hippoksen raviradan itäpuoleiselle alueelle. Syynä väliaikaisratkaisuun oli se, että pohdinnan alla oli Hippoksen urheilupuistosuunnitelma, joka ratkaisi myös pallokentän sijoitusongelman.

Urheilupuistosuunnitelma sisälsi lisäksi ratkaisun kaupungin luistelu-harrastuksen ongelmaan: Harjun kenttä oli käynyt liian ahtaaksi vastamaan sekä yleisö- että pikaluistelijoiden vaatimuksiin. Nyt raviradan sisäpuoli täytettiin soralla, jolloin saatiin kesäisin toimiva jalkapallokenttä, ja talvisin aluetta voitiin käyttää yleisöluistelualueena. Hippokselle kunnostettiin myös pikaluisteliolle oma harjoitusrata. Näin urheilutoiminta Hippoksella monipuolistui ja ennen kaikkea aluetta ryhdyttiin käyttämään tehokkaasti ja ympärivuotisesti hyväksi.

Urheilupuistosuunnitelman ohella Hippokselle alettiin kaavailla urheilutaloa jo vuonna 1954. Sisäurheilupaikoista olikin kaupungissa suuri puute: kansakoulujen voimistelu- ja juhlasalit, kasvatusopillisen korkeakoulun voimistelusalit sekä vesilinnan alakerta olivat voimistelijoiden, painijoiden, nyrkkeilijöiden, painonnostajien ja kori- ja lentopalloilijoiden ahkerassa käytössä. Jyväskyläläiset urheiluseurat tukivat voimakkaasti urheilutalohanketta, mutta asia raukesi varojen puutteen vuoksi. Toiveet ja suunnitelmat kariutuivat, ja sisäurheilulajien ongelmat vain kasaantui-

vat. Ongelma ratkesi vasta 1970-luvun lopulla Hippoksen monitoimitalon valmistuttua.

Ongelmista huolimatta Jyväskylän urheilutoiminnalle oli 1950- ja 1960-luvuilla tyypillistä Hippoksen alueen määrätietoinen suunnittelu kaupungin urheilukeskukseksi. Keskeisimpinä perusteina tähän olivat alueen sijainti aivan keskustan läheisyydessä, tasainen maasto sekä hyvät liikennejärjestelyt. Kokonaisuutena alue jakaantui luonnostaan ravirataan katsomoalueineen sekä Rautpohjankadun, kasvatustieteellisen korkeakoulun ja Köyhälammen väliin jäävään alueeseen. Tälle alueelle oli tarkoitus rakentaa 1960-luvulla laaditun urheilulaitosten kymmenvuotisuusohjelman mukaisesti neljä pallokenttää, urheiluhalli, jäähalli tai keinojäärata sekä mahdollinen keskusurheilukenttä. Rakennusohjelman mukaan ravirata ei voisi jäädä Hippokselle, vaan sille olisi etsittävä uusi paikka.

Uusien lajien kotiutuminen

Raviurheilu oli ollut Hippoksen päälajeja sotia edeltäneinä vuosikymmeninä ja vielä 1950-luvulla ja 1960-luvun alkupuolella toiminta oli varsin vilkasta. Radan varsinainen huipputapahtuma osui vuodelle 1962, jolloin Jyväskylässä järjestettiin kuninkuusravit. Tapahtuma oli Jyväskylän urheiluhistorian suurin: katsojia oli peräti noin 25 000 - myös presidentti Urho Kekkonen kunnioitti kilpailuja läsnäolollaan. Tulevaisuudessa raviurheilu ei kuitenkaan voinut enää Hippoksella kehittyä: uusia rakennelmia ei saanut rakentaa ja vanhat olivat jo aikansa eläneitä. Lisäksi alueen vilkastunut urheiluelämä vaikeutti ravimiesten toimintaa.

Eniten ravirataa rasitti alueen käyttö moottoriurheiluradana. Olihan selvää, ettei pehmeä suoperäinen maasto kestänyt raskaita ralliautoja, vaan vuosisadan alussa talkotoimin rakennettu ravirata usein rikkoutui. Tämä oli omiaan tulehduttamaan ravi- ja moottoriurheilijoiden välejä. Autokilpailut toivat kuitenkin oman - usein humoristisenkin - lisävärinsä Hippoksen alueelle: usein tapahtui niin, että auto suistui radalta suonsilmäkkeeseen.

Toisaalta myös pesäpallolijoiden siirtyminen Hippokselle vuonna 1968 askarrutti ravimiesten mieliä. Pesäpallon pelipaikkahan oli 1960-

luvun lopulle saakka ollut Harju, joka maisemallisine ympäristöineen sai niin runsaslukuisten katsojien kuin pelaajienkin varauksettoman kiitoksen. Kun pesäpalloliitto vuonna 1966 kielsi mestaruussarjaotteluiden pelaamisen nurmella, oli jyväskyläläisten joukkueiden siirryttävä muualle - Hippokselle.

Ajatus siirtymisestä Hippokselle ei miellyttänyt kaupunkilaisia eikä pesäpalloilijoita. Pesäpalloliiton päätökselle he eivät kuitenkaan voineet mitään, mutta kaupungin urheilupaikkojen kehittämissuunnitelmasta keskusteltiin vilkkaasti ja usein kritisoiden. Yleisenä toiveena oli, että Hippokselle sijoitettaisiin jalkapalloilijoille nurmikenttä ja Harjulle puolestaan kunnostettaisiin murskepäällysteinen pesäpallokenttä. Perusteena olivat epäilyt Hippoksen soveltuvuudesta pesäpallokentäksi: aluetta pidettiin liian aukeana ja katsojille epäyhtävällisenä paikkana, jonka maaperä oli kaiken lisäksi keho. Pesäpallo vireänä ja perinteikkäänä urheilulajina ansaitsisi arvoisensa pelipaikan. Toisaalta jo alkuun vahvasti epäiltiin harjoitus- ja kilpailuvuorojen riittävyttä sekä pesäpallo-, ravi- että muulle urheiluväelle.

Vastustuksesta huolimatta Hippoksen hiekkapintainen pesäpallostadion valmistui vuonna 1968; avausottelu pelattiin 2.5.1968. Katsojat eivät uuteen kenttään ihastuneet ja yleisöluvut pysyivät pitkään alhaisina. Kuvaavaa onkin Pohjanmaalta lähtöisin olevan pesäpallolija Kalevi Luoman toteamus, että ensimmäiset ottelut Hippoksella olivat kuin kirkossa pelaamista - niin hiljaista katsomossa oli. Syynä tunnelman latteuteen lienee luonnon läheisyyden puuttuminen: Harjulla maasto tarjosi oivallisen kentän paikan. Vasta Jyväskylän Kirin menestyminen 1970- ja 1980-lukujen vaihteessa palautti hetkellisesti katsojaluvut Harjun ajan lukumääriin. Entistä kiihkeää tunnelmaa ei kuitenkaan enää ollut.

Ennustukset alueen riittämättömyydestä kaikille siellä harjoitteleville ja kilpaileville lajeille osoittautuivat pian oikeiksi. Ristiriitatilanteet olivat toistuvia. Lisäksi ravimiesten mieliä katkeroitti tilanahtauden ohella alueen asettaminen juuri raviurheilun osalta rakennuskieltoon: vanhentuneet ja huonokuntoisetkin rakennelmat eivät enää palvelleet tarkoitustaan. Kaupunki perusteli kuitenkin kieltoaan sillä, että alue oli kaavoitet-

tu urheilupuistoksi (myöhemmin -keskukseksi), ja ravirata oli tarkoitus siirtää muualle.

Niinpä, kun jälleen tuli ajankohtaiseksi ravitoiminnan varmistamiseksi uusia alueen vuokrasopimus, aloittivat ravimiehet ja kaupunki samalla neuvottelut uuden raviradan rakentamiseksi. Yhteistyö olikin varsin kiitetävää, sillä jo vuonna 1970 kaupunginhallitus hyväksyi Killerjärven raviradan rakennussuunnitelmat, ja uusi ravirata valmistui neljä vuotta myöhemmin. Ravimiehet pitivät uutta paikkaa niin sijainnillisesti kuin maise-mallisestikin erinomaisena. Erityisen tyytyväisiä he olivat siitä, että alue oli tarkoitettu vain raviurheilun käyttöön. Näin Hippoksen historian aloit-tanut, talkootöin raivattu ravirata oli poistunut alueelta, mutta nimi -Hippos - on jäänyt elämään.

Myös Hippoksen alueen talviurheilutoiminta monipuolistui hieman aikaisempiin vuosikymmeniin verrattuna. Uutena lajina 1960-luvulla tuli jääkiekko, kun jääkiekkokaukalo valmistui 1959. Myös luisteluharrastus virisi entistä suosittumaksi, ja koulujen urheilutoiminnan keskittyessä pääasiassa Hippokselle ja Harjulle oli näillä kentillä suoranaista tilanpuu-tetta. Hippoksen alue ja ennen kaikkea ravirata tarjosivat myös erinomai-sen hiihtoalueen. Valaistu latu tarjosi lähikouluille oivallisen mahdollisuu-den hiihdon harrastamiseen, ja samalla se toimi erinomaisena vanhusten virkistysalueena. Laajavuoren etäinen sijainti ja Harjun jyrkät rinteet asettivat omat vaatimuksensa käyttäjilleen.

Jyväskyläläiset urheilijat olivat 1950-luvulle asti tulleet toimeen vanhojen urheilupaikkojen varassa: Harjun urheilukenttä, Taulumäen hyppyrimäki, koulujen voimistelusalit ja Hippoksen ravirata olivat vastaan-neet kysynnän tarpeisiin. Aina 1950-luvulta 1960-luvun lopulle ja siitä eteenkin päin alkoi kuitenkin voimakas urheilurakentamisen kausi, joka kaiken aikaa kiihtyi. Hippoksen läheisyyteen, Seminaarin mäelle, kohosi 1955 uimahalli, Laajavuoren betoninen suurmäki valmistui 1965 ja Hippoksen ravirata sai seurakseen jääkiekkokaukalon sekä pesäpallosta-dionin. Lisäksi alueelle oli suunnitteilla muitakin kesä- ja talviurheilu-paikkoja: Hippoksesta oli muodostumassa liikuntapuistomainen keskus. Alueelle oli keskitetty runsaasti erilaisia urheilulajeja, mutta toisaalta Köyhälampi ja Hippoksen viheralueet tarjosivat vielä luonnonläheisen liikuntaympäristön.

Monitoimitalon rakentaminen

Jyväskylässä oli ollut puute sisäurheilutiloista jo 1960-luvulta lähtien, mutta mitään konkreettisia ratkaisuja ei oltu saatu aikaan. Tosin Hippokselle oli jo pitemmän aikaa suunniteltu urheilutaloa, mutta raviradan ja rahapulan vuoksi hanketta oli lykätty vuodesta toiseen. Killerjärven ravikeskuksen valmistumisen myötä ajatus urheilutalosta tuli uudelleen ajankohtaiseksi.

Jyväskylän kaupungin liikuntalautakunta ottikin asian esille vuonna 1972 ehdottaen kaupunginhallitukselle Hippoksen vapaa-aikatalon rakentamista. Perustelut olivat selvät: kaupungin sisäurheilutilat olivat aivan liian vähäiset ja puutteelliset. Kaupunginhallitus hyväksyi tehdyn ehdotuksen ja asetti erityisen toimikunnan suunnittelemaan Hippoksen palloiluhallia. Alkuperäisenä tarkoituksena lienee siis ollut saada Hippokselle ainoastaan palloilijoiden käyttöön tarkoitettu rakennus. Kuitenkin suunnitelmia muutettiin. Ilmeisesti tämä johtui liikuntalakikomitean määritelmästä, jonka mukaan urheilutalot ovat rakennuksia, jotka sisältävät sekä palloilu-, voimistelu- että voimailusaleja. Valtionavustusten saamiseksi kaupungin oli siis sijoitettava myös voimistelu- ja voimailutiloja uuteen rakennukseen.

Monitoimitalo valmistui vuonna 1979, ja siitä tuli pian Jyväskylän sisäliikunnan keskus. Sen palloiluhallia kehuttiin erääksi maamme parhaimmista sekä tilojensa että suuren, 1 500 katsojan katsomotilansa ansiosta. Tunnelma Jyväskylän Kirin lentopallojoukkueen ja HoNsU:n koripalloilijoiden menestyksen vuosina olikin käsinkosketeltava! Tosin palloilujoukkueiden lamavuosina ilmenivät myös suuren salin haitat: vähentyneet katsojamäärät eivät pystyneet luomaan katsomoon aikaisempien vuosien veroista sykettä.

Palloiluhallin lisäksi taloon rakennettiin harjoitteluhalli, paini-, judo- ja voimailusalit, neljä squashkenttää, telinevoimistelusalit, kahvio ja kokoustilat sekä radioamatöörien ja lennokin harrastajien kerhotilat. Lisäksi monitoimitalo suunniteltiin palvelemaan paitsi liikunnan harrastamista myös liikuntahallintoa: rakennuksen yläkertaan sijoitettiin kaupungin vapaa-aikaviraston tilat.

Maisemallisesti tarkasteltuna monitoimitalosta tuli ensimmäinen monumentaalirakennus Hippokselle. Alueen yleiskuvasta se erottui selvästi. Tähän saakka Hippos oli ollut liikuntapuistomainen viher- ja virkistysalue, mutta kehitys näytti johtavan yhä selvemmin kohti urheilukeskusrakentamista. Tarkoituksena oli kuitenkin tarjota harrastusmahdollisuuksia kaikille liikunnanharrastajille.

Kaukalosta tekojääradan kautta jäähalliin

Jääkiekkoilu on aina ollut Suomen talvisista urheilulajeista suosituin, eikä Jyväskyläkään tee tässä suhteessa poikkeusta. Ainakin katsojien kannalta lajin kilpailuolosten kehitys on ollut jatkuvaa edistystä. Tellervonkadun kentällä yleisö seurasi otteluita pelaajien tasolta, Nisulassa katsojat saivat jo paremman yleiskuvan seisoessaan montun rinteillä, Hippoksen tekojääradan valmistuttua katsojia hemmoteltiin porrastetuilla katsomorakennelmilla, mutta Hippoksen jäähallin valmistuttua vuonna 1982 yleisön olot ovat olleet suorastaan ruhtinaalliset. Nyt katsojat saavat seurata vauhdikkaita kiekko-otteluita lämmitetyssä sisätilassa ja ennen kaikkea korkealta - ilmaperspektiivistä käsin - jolloin pelin kokonaisuus ja taktiset kuviot ovat helpommin hahmoteltavissa.

Kokonaisuutena tarkasteltuna jääkiekkoilun siirtyminen pysyvästi Hippokselle ei ollut aivan yksinkertaista ja ongelmantonta. Omat vaikeutensa oli jo tekojääradan rakentamisessa vuonna 1970. Tuolloin vaadittiin painokkaasti, ettei jääkiekkoilun tulo Hippokselle saisi häiritä alueen muuta urheilutoimintaa: pesä- ja jalkapallo olivat vielä selvästi keskeisimmät urheilulajit. Tekojääradan paikka olikin suunniteltava siten, ettei se haitannut palloilulajien toimintaa. Lisäksi myös pikaluistelurata vaati omat tilansa: tästä ongelmasta kuitenkin selvittiin helposti sijoittamalla rata Hippoksen pesäpallokentälle.

Hippoksen alueen yleissuunnitelmassa tiedostettiin myös jäähallin tarpeellisuus ja sen tulevaisuus paikaksi suunniteltiin entisen raviradan alueelta monitoimitalon vastakkaiselta puolelta. Hallin rakentamista kiirehti tekojääradan ylimitoitettu käyttö sekä jyväskyläläisen JyphT:n kärkkyminen liigaan, jääkiekon mestaruussarjaan, jossa pelaamisen eräs edellytys oli juuri jäähalli. Hallin valmistuttua vuonna 1982 sen ulkomuoto noudat-

teli tarkasti monitoimitalon piirteitä värykseltään, kuvioinniltaan ja rakennusmateriaaliltaan. Jäähalliin sijoitettiin myös muiden urheilumuotojen harjoituspaikkoja: tanssiurheilu, taitoluistelu, kuntosalitoiminta ja myöhemmin kaukalopalloilu saivat omat harjoitustilansa ja -vuoronsa. Näin Hippoksen alueen kokonaisuus alkoi hahmottua uusille urille. Suuria liikuntarakennuksia alkoi ilmestyä alueelle, uusia oli tulossa ja vanhat lajit saivat väistyä.

Suunnitelmat virkistys- ja viheralueesta

Hippoksen alueella on ollut 1970- ja 1980-luvulla myös virkistys- ja viheralueen piirteitä. Alue on kesäisin pyrkinyt tarjoamaan mahdollisuuden kilpa- ja kuntosurheilun ohella myös virkistystoiminnan harrastamiseen. Vielä vuoden 1978 Hippoksen urheilupuiston tilankäytön yleissuunnitelmassa todettiin tarvittavan kuntopolku niin juoksua kuin hiihtoakin varten, sekä mm. sulkapallo- ja tenniskenttiä kesäistä, raittiissa ilmassa harrastettavaa urheilua varten. Samoin pesä- ja jalkapallo kuuluivat erottamattomina osina Hippoksen kesäiseen urheiluvaihteluun.

Tilanne alkoi kuitenkin muuttua 1980-luvun puolella. Liikuntalautakunnan lausunto Hippoksen urheilupuiston asemakaavasta vuodelta 1980 antaa kuvan, että alue pyritään kyllä säilyttämään urheilupuistomaisena kokonaisuutena, mutta toisaalta uusien urheiluhallien sekä varsinkin ulkokenttien käyttäjien sosiaalisten tilojen rakentaminen on välttämättömyys. Tästä luonnollisesti seuraa alueen rakentamattoman pinta-alan pieneneminen - paradoksi on väistämätön. Pienelle alueelle ei voida keskittää kaikkea urheilutoimintaa, vaan toimivan kokonaisuuden luomiseksi on jostain täytynyt myös luopua. Jalkapalloilu onkin siirretty pääasiassa Hippokselta mm. Huhtasuolle ja Kuokkalaan. Tämä lienee ollut pohjimmiltaan positiivinen ratkaisu jyvaskyläläisen jalkapalloilun kehitykselle, sillä Hippoksen kenttätilanne ja -kunto olivat jo osoittautuneet ongelmallisiksi. Uudet kentät toivat ratkaisun.

Myös pesäpallolijat ovat hieman huolissaan nykyisestä tilanteesta: pesäpallostadionilla on yli 3 000 istumapaikkaa, mikä kattanee nykyiset tarpeet, mutta itse kentän tilanne on keho. Sitä ei ole kehitetty vuosiin ja myös sosiaaliset tilat ovat heikot. Tulevaisuus näyttää, jääkö kansal-

lispelimme Hippokselle, vai joutuuko se väistymään kiihtyvän rakennustoiminnan tieltä.

Toisaalta koko Jyväskylän kaupunkikuvassa Hippos on selvästi osa kaupungin viherakselia. Tämä alkaa Hippokselta ja jatkuu yliopiston alueen, Harjun ja Viitaniemen kautta Tuomiojärven leirintäalueelle. Tulevaisuudessa on suunnitteilla samanlainen akseli Hippokselta Kotalammen liikuntapuistoon.

Hipposhallin valmistuminen

Hipposhallin valmistuminen vuonna 1992 merkitsi lopullisesti alueen liikunta- ja viheraluepuistosuunnitelmien kariutumista. Toisaalta uusi rakennus toi ratkaisun sisäurheilulajien harjoituspaikkaongelmiin. Hipposhallin kentälle sijoitettiin pesäpallokenttä, jalkapallokenttä 53 x 98 metriä, yleisurheilun suorituspaikkoja, kaksi lentopallokenttää, kaksi tenniskenttää ja 12 sulkapallokenttää. Hipposhallin monipuolinen tilaratkaisu on mahdollistanut sen, että halli on kunto- ja kilpaurheilijoiden jatkuvassa aktiivisessa käytössä.

Hipposhallin valmistuminen merkitsi myös edistysaskelta kulttuurin ja tieteen alalla. Hipposhalli on tarjonnut erinomaiset mahdollisuudet erilaisten suurtahtumien - näyttelyiden ja konserttien - järjestämiseen. Terveystieteen laitoksen tutkimustyön kannalta Hipposhallin rakentaminen merkitsi uutta edistysaskelta. Konkreettisena esimerkkinä voidaan mainita 76-78-vuotiaiden naisten runsaat neljä kuukautta kestänyt liikunnallisen kuntoutuksen ohjelma. Sen avulla pyritään selvittämään liikuntaohjelmien vaikutuksia sydän- ja verenkiertoelimistön ja lihasten toimintaan sekä luuston ja lihaksiston rakenteeseen.

Hipposhalli on esimerkki uudentyypisistä urheilupaikkarakentamisesta. Rakennusta ei ole suunniteltu palvelemaan ainoastaan kunto- tai kilpaurheilua, vaan tilaratkaisuissa on otettu huomioon myös hallinnolliset ja tutkimukselliset tarpeet. Toisaalta urheiluhalli voidaan myös nopeasti ja vaivattomasti muuttaa konsertti tai näyttelytilaksi. Tämä on osoitus siitä, kuinka käsite vapaa-aika on ajan myötä muuttunut. Enää sillä ei tarkoiteta vain urheilua, vaan se on laajentunut kattamaan myös muita elämän eri osa-alueita: taidetta, tiedettä, kulttuuria ja urheilua.

Urheilun, tieteen ja kulttuurin keskus

Hippoksen kyljessä sijaitseva Jyväskylän yliopiston liikuntatieteellinen tiedekunta on tuonut oman vaikutuksensa alueen yleiskehitykseen. Koska sen tehtävänä on liikuntatieteellisen koulutuksen sekä tutkimuksen harjoittaminen ja kehittäminen, se on toiminut kiinteässä yhteistyössä jäähallin yhteydessä sijaitsevan Liikunnan ja kansanterveyden edistämiskeskityön eli LIKES-tutkimuskeskuksen kanssa. Näiden instituutioiden vaikutus Hippoksen kehityksessä on näkynyt mm. siinä, että alueelle saatiin liikunta- ja tutkimushalli palvelemaan yleisurheilun sekä jalka- ja pesäpallon tieteellistä tutkimustyötä. Lisäksi molemmat ovat olleet yhteistyössä kaupungin kanssa suunnittelemassa monitoimitalon ja tutkimuslaboratorion väliin harjoitteluhallia. Sen rakentamista perusteltiin siten, että se mahdollistaa merkittävästi myös erityisryhmien liikunta-toiminnan tutkimista.

Hipposhallin tiloissa toimii Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus (KIHU), joka on alan ainoa tutkimusyksikkö Suomessa. LIKES perusti KIHU:n vuonna 1990 Opetusministeriön tukemana. KIHU:n keskeisimmän toiminnan muodostaa lajiliittojen, Suomen Olympiakomitean ja muiden kilpa- ja huippu-urheilusta vastaavien tahojen kanssa tehtävä soveltava tutkimus. Tieteellisestä tutkimuksesta onkin tullut kiinteä osa Hippoksen kokonaiskehitystä: nykyisin pyritään myös liikuntatieteellinen tiedekunta sekä sitä ympäröivät urheilualueet, muun muassa uimahalli ja seminaarin kenttä, mieltämään Hippoksen alueeseen.

Hippoksen alueen markkinoinnissa on asetettu kunnianhimoiset tavoitteet: se on tehtävä tunnetuksi jyvaskyläläisenä urheilun, tieteen ja kulttuurin keskuksena niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin. Alueen järjestelmällisen suunnittelu- ja rakennustyön myötä ovat kuitenkin nimitykset urheilupuisto tai -keskus käyneet tämän työn kannalta epätarpeellisuuden mukaisiksi: ne eivät enää kuvaa alueen kokonaistoimintaa. Alueesta onkin ryhdytty käyttämään yksinkertaisesti sen omaa, kaikenkattavaa nimeä: HIPPOS.

LÄHDELUETTELO

Jyväskylän kaupungin arkisto, Jyväskylä

- Jyväskylän kaupungin liikuntalautakunnan pöytäkirjat 1926-1990
- Jyväskylän kaupungin liikuntalautakunnan vuosikertomukset 1927-1990
- Jyväskylän kaupungin liikuntalautakunnan kirjeenvaihtoa 1927-1990
- Jyväskylän kaupungin hallituksen ja valtuuston pöytäkirjat 1913-1990
- Jyväskylän urheilukenttötoimikunnan asiakirjat 1913 - 1914

Ahonen, Ake, Jyväskylän kaupungin urheilu- ja ulkoilulautakunnan toiminta vuosilta 1925-1975. Jyväskylä 1975.

HIPPOS uutisia, Jyväskylän liikuntakeskus. Valkeakoski 1992.

Kauranen, Väinö, Jyväskylän Työväenyhdistyksen Voimistelu- ja Urheiluseura Veikkojen 25-vuotisjulkaisu vuosilta 1910-1935. Jyväskylä 1935.

Kolehmainen, Teuvo, TUL Keski-Suomessa 1919-1969. Jyväskylä 1969.

Kulha, Keijo, SVUL Keski-Suomen piiri 1907-1967. Jyväskylä 1967.

Laitinen, Erkki, Jyväskylän Kiri 1930-1980. Jyväskylä 1980.

Laitinen, Erkki, Pesäpallo - kansallispele 60 vuotta. Saarijärvi 1983.

Markkanen, Erkki & Nygård, Toivo, Luistinradalta liikuntahalliin. Jyväskylä 1989.

Pukkala, Martti, Jyväskylän kaupungin kunnallisen urheilutoiminnan historiikki vuosilta 1915-1959. Helsinki 1960.

Roiko-Jokela, Heikki, "Hippoksen vaiheet". Teoksessa: Ryhtilästä Ramonin kentälle - Jyväskylän liikuntamaisemaa ennen ja nyt. Toimittanut Esa Sironen. Jyväskylä-Sarja 3. Jyväskylä 1993.

Keskisuomalainen 11.8.1962; 12.8.1962; 26.8.1967; 6.9.1967; 18.9.1967.